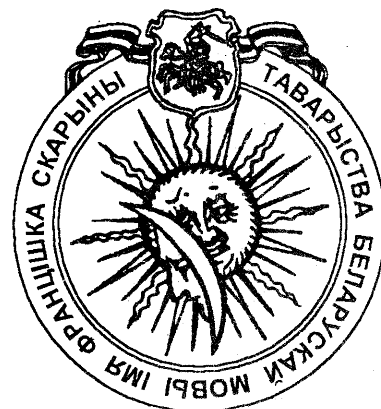

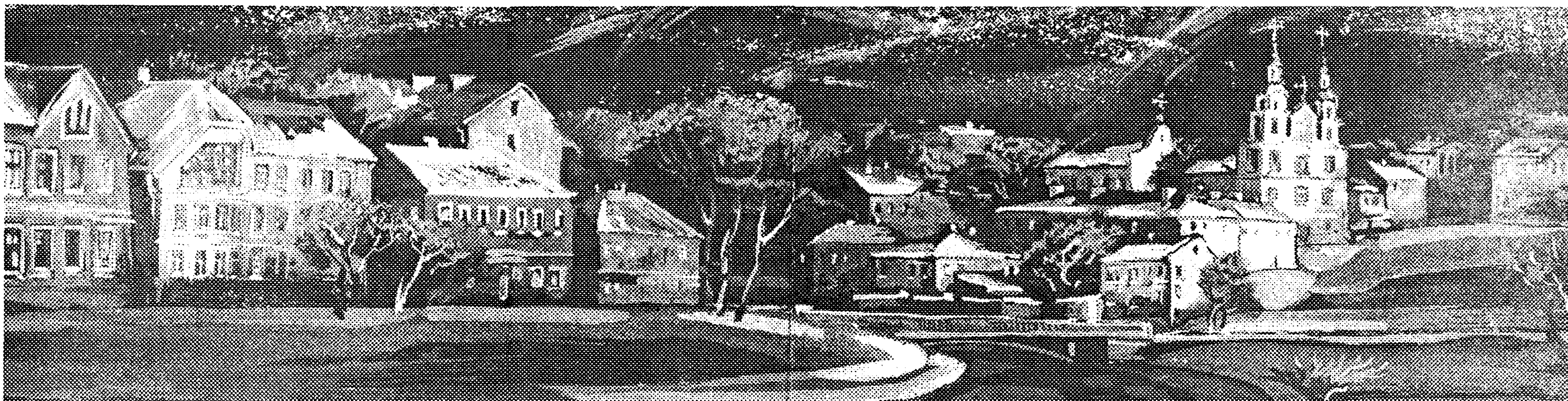
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года | № 52(437) | 29 СНЕЖНЯ 1999 г.

З НОВЫМ 2000 ГОДАМ ЦЯБЕ, ВЯЛІКІ БЕЛАРУСКІ НАРОД !

ПАВАЖАНЫЯ СУАЙЧЫННІКІ!

Мілыя сэрцу Маці-Беларусі дзеці!

Звяртаемся да вас усіх, у якім бы куточку вы не жылі, да ўсёй Беларускай дыяспары ў свеце –

З надыходзячым 2000 годам !
З Божым Нараджэннем !
З Калядамі !.

Хай у дні гэтых вялікіх Святаў, якія шанаваліся нашымі продкамі з пакалення ў пакаленне, запануюць у вашых сэрцах пакой і ціхая радасць, а душы напоўняцца цвёрдай верай у нашу лепшую прышласць.

Усе мы – дзеці адной маці – Беларусі. Кожнаму з нас яна па-свойму дарагая і любая. Дык будзем жа працаваць і жыць дзеля дабра і славы нашага краю з нястомнасцю і самаадданасцю. Толькі ад нас – беларусаў на Бацькаўшчыне і ў дыяспары -- ад нашай мудрасці і самаахвярнасці, цвёрдасці і рашучасці залежыць дабро і мір, росквіт нашай Радзімы. У штодзённай, жмуднай і непрыкметнай працы нараджаюцца вялікія справы, гартуецца наша воля, расце пераканананасць, што Беларусь ператрывае цяжкія часіны, што Магутны Бог дасць ураджай нашым нівам, а беларускі народ займее лепшую долю.

Зычым вам, суродзічы і землякі, моцнага здароўя, шмат сіл для добрай і плённай працы, памыснасці ва ўсіх справах, добрабыту вашым сем'ям.

Хай Новы год спраўдзіць усе вашы надзеі і задумы, а шчасце і радасць паселяцца ў вашым доме.

Спадзяемся, што ў Новым, 2000-м годзе ўзмацнеюць нашы сувязі ды пашырыцца культурна-асветніцкая дзейнасць, што разам мы зробім шмат карыснага для Беларусі.

Ад імя Управы МГА ЗБС "Бацькаўшчына"
Прэзідэнт Радзім Гарэцкі

Дарагія суродзічы!

Выканаўчы Камітэт ККБК вітае суродзічаў беларусаў, увесь Беларускі Народ з надыходзячымі Калядамі-Нараджэньнем Ісуса Хрыста, Новым Годам – новым стагодзьдзем, новым тысячыгодзьдзем! Жадаем добрага здароўя, духовай сілы, моцы духу, вытрываласьці й веры "ў нашу праўду, у прышласьць", як у змаганьні за жыцьцё асабістае, гэтак і ў змаганьні за жыцьцё й дзяржаўную незалежнасьць Беларусі.

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ !

Бэры-Таронта, Сьнежань, 1999 год.
Др. Раіса Жук-Грышкевіч Старшыня.

Дарагія суайчыннікі!

Сёлетняе свята Божага нараджэння -- юбілейнае і перадапошняе ў гэтым тысячагоддзі. Вельмі рэдка якому пакаленню выпадае жыць на мяжы тысячагоддзяў, але ж нам пашчасціла. Зараз адыходзіць, стае гісторыяй год 1999, год мараў ды спадзяванняў, шматлікіх трывог ды чарговых расчараванняў. У дзейнасці ТБМ ён стаўся змагарным і плённым. Мы не толькі здолелі захавацца, кола нашых сяброў увесь час пашыраецца. Шкада, што гэтага не заўважаюць ва ўладных структурах, дзе дасюль не жадаюць варочацца тварам да тых грамадзянаў нашай краіны, што паўсюдна карыстаюцца беларускай мовай і ўпарта адстойваюць сваё канстытуцыйнае права на беларускамоўную адукацыю ад дзіцячага садка да ВНУ.

Нават афіцыйныя вынікі апошняга перапісу насельніцтва яскрава сведчаць, што антыбеларуская палітыка ўладаў правалілася: амаль палова грамадзянаў Беларусі ў сваіх паўсядзённых стасунках карыстаюцца, менавіта, беларускай мовай. Таму не бачым падставаў, на грунце якіх улады здолелі б зараз адмовіць у стварэнні Беларускага нацыянальнага універсітэта -- апошняга, найбольш значнага праекта ТБМ. У звязку з гэтым мы ўпэўнены, што нікому не дадзена зруйнаваць нашую нацыянальную адметнасць, асабліва, калі мы зноў будзем разам, у адзінай беларускай сям'і.

Дык станем жа ў новым тысячагоддзі вартымі нашых славутых продкаў: Ефрасінні Полацкай і Францішка Скарыны, Францішка Багушэвіча і Кастуся Каліноўскага, якія з'яўляюцца для нас прыкладам мужнасці ды самаахвярнасці! Захінем ад незычліўцаў родную мову!

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" віншуе суайчыннікаў з Калядамі ды Новым 2000 годам! Шчыра дзякуем усім, хто спрыяе нашай працы, дапамагае выжыць гэтым нялёгкім часам.

Жадаем кожнай беларускай сям'і, кожнай беларускай душы, што апынулася за межамі Радзімы, згоды і радасці, цяпла і дабрыні! Добрага Вам здароўя! Хай здзяйсняюцца Вашыя мары!

З намі Бог і праўда!
Будзе жыць Беларусь!

Сакратарыят ГА ТБМ імя Ф. Скарыны.
23. 12. 1999 г. *г. Менск.*

У Менску будзе помнік Францішку Скарыну

Чатыры мільярды трыста мільёнаў рублёў будуць выдзелены для фінансавання работ па адліўцы помніка Францішку Скарыну. Аб гэтым распарадзіўся Аляксандр Лукашэнка.

Помнік беларускаму асветніку будзе адліты ў бронзе. Неабходную суму прадпісана выдзеліць Міністэрству фінансаў з дзяржаўнага бюджэту за кошт сродкаў рэзервовага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Гэтыя грошы паступяць у распараджэнне Менгарвыканкама яшчэ ў гэтым годзе.

Аксана ПІВАВАР, БЕЛТА.

13.12.1999 г. № 02-9/699 на № 571 ад 25.11.1999г.

Старшыні рэспубліканскай грамадскай арганізацыі "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" Трусаву А.А.

Шаноўны Алег Анатольевіч!

Маладзечанскі раённы выканаўчы камітэт лічыць неабходным ушанаванне постаці Браніслава Адамавіча Тарашкевіча і становача ставіцца да адкрыцця ў г. п. Радашковічы мемарыяльнага музея Б. Тарашкевіча.

Часова, пакуль будзе вырашацца пытанне высялення сем'яў з дома, у якім жыў Б.Тарашкевіч, прадастаўлення ім жылля і рамонту будынка пад музей, экспазіцыя музея можа быць размешчана ў адным з пакояў Радашковіцкай дзіцячай школы мастацтваў.

Старшыня выканкама *подпіс* Л. К. Заяц.

Бароўскі 70451

КАНСТЫТУЦЫЙНЫ СУД РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

220016, г.Мінск, вул.Карла Маркса, 32, тэл. (017)227-52-09, факс (017) 227-80-12
№ 05-07 / 1130 09. 12. 1999 г.

Старшыні Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны сп. Трусаву А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

У Вашых зваротах у Канстытуцыйны Суд ад 16 жніўня і ад 9 верасня бягучага года закраналіся пытанні забяспечання раўнапраўя беларускай і рускай моў.

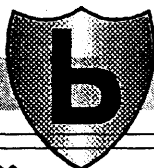
У нашым адказе ад 15 верасня 1999 г. № 05-07/1023 на гэтыя лісты Вам паведамлялася аб папярэдніх захадах Канстытуцыйнага Суда па рэалізацыі сваёй прапановы, унесенай у лістападзе мінулага года ў Нацыянальны сход. Маецца на ўвазе законапраект аб узмацненні адміністрацыйнай адказнасці за парушэнне заканадаўства аб мовах.

На сённяшні дзень маем магчымасць паведаміць, што Законам Рэспублікі Беларусь ад 24 лістапада 1999 г. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйнай адказнасці, у прыватнасці, дапоўнены артыкулам 172/2 "Парушэнне заканадаўства аб мовах". Артыкул прадугледжвае: "Публічнае знеслаўленне дзяржаўных і іншых нацыянальных моў, якімі карыстаецца насельніцтва Рэспублікі Беларусь, стварэнне перашкод і абмежаванні ў карыстанні імі цягнуць накладанне штрафу на грамадзян у памеры ад дзвюх да пяці мінімальных заработных плат, на службовых асоб – у памеры ад пяці да дзесяці мінімальных заработных плат".

Поўнасцю тэкст Закона "Аб унясенні дапаўненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях", аб якім вялася гаворка, апублікаваны ў газеце "Звязда" ад 30 лістапада бягучага года.

Спадзяёмся, што прымяненне на практыцы вышэйпамянёнай нормы органамі і службовымі асобамі, ад якіх гэта залежыць, паспрыяе рэальнаму забяспечанню ў нашай дзяржаве сапраўднага раўнапраўя беларускай і рускай моў.

З павагай.
Старшыня Р.А.Васілевіч.

“Айчынка выделки не стоит”

Некалькі год таму першы раз пачуў гэта перайначанае расейскае выслоўе, якое было ўжыта для характарыстыкі адносін да беларускіх рэалій людзей, што не шануюць сваю Айчыну Беларусь, грэбліва ставяцца да нашай гісторыі, культуры, мовы. Гэтае выслоўе раз-пораз усплывае ў памяці і цяпер, калі слухаеш перадачы радыёстанцый, якія размясціліся ў Менску. Сказаць, што слухаю іх рэгулярна, не магу, бо не маю даверу да іх з таго часу, як улады закрылі незалежнае “Радыё 101,2”. Не давялося тады ўбачыць сапраўднай салідарнасці з апальнымі журналістамі з боку супрацоўнікаў радыё “Би Эй” ці “Радио-рокс”.

Паслухаеш гадзіну-другую перадачы FM станцый і хочацца спытацца, якую зямлю лічаць айчынай тыя хлопцы і дзяўчаты, галасы якіх гучаць у эфіры? Мяркуйце самі.

Радыё “Би Эй” 25 чэрвеня расказвае пра “отечественного историка Астафьева”. Калі Астафьеў айчынны гісторык, то чые тады Ластоўскі, Шчакаціхін, Ермаловіч? Трохі пазней паведамляецца “О погоде на Всея Руси”. А чаму не ў Беларусі?

“Радио-рокс” штодзённа перакажвае нам “Народный календарь”. Толькі не той, які склаў наш беларускі народ, а суседні, расейскі. Вось і выходзіць па іх календары, што 24 чэрвеня трэба рабіць “взборонку паров”, а калі казаць па-беларуску, то баранаваць узараны папар. Я не спецыяліст у сельскай гаспадарцы, але наваат мне гэта падалося падазроным. Гляну ў аўтарытэтнае акадэмічнае шматтомавае выданне серыі “Беларуская народная творчасць” – “Земляробчы каляндар”. Дзень гэты называецца Янаў дзень або Яна Купальнага – дзень пасля купальскай ночы. Пра тое, як святкуюць Купалле ў Беларусі, што робяць у гэты час, якія песні спяваюць напісаны не дзесяткі, сотні кніг. А тут – “взборонка паров”...

Беларусь – не расейская Кубань ці Сібір. Тут клімат іншы, іншы і “Народны каляндар”. Не ўлічыш гэта – абсурд атрымліваецца. Як кажуць, курам на смех. І так – штодня.

13 ліпеня Кузін з “Альфа-радио”, кажучы пра тое, што на вуліцах Менска шмат смецця, знаходзіць і прычыну такой заганнай з’явы: аказваецца “татаро-монгольское иго чувствуется”. Магчыма ў Кузіна і адчуваецца, а вось грамадзянам Беларусі трэба валодаць элементарнымі звесткамі з айчыннай гісторыі – беларускія землі ніколі не былі пад мангола-татарскай уладай. У адрозненне ад Масковіі, нашы продкі жылі ў сваёй краіне – Вялікім Княстве Літоўскім. Калі “там” было “иго”, у нас быў росквіт дзяржавы і культуры.

На тым жа “Альфа-радио”, бывае, гавораць так: “четверьг”, площадь Йикуба Коласа”. Па мойму мы маем справу з відавочным перабором расейскасці. Усё-такі, і ў расейскай мове існуе літара “я”, а “р” у слове “четверг”, ну, не такое мяккае.

Успамінаючы пра “отечественных поэтов-песенников”, а на самай справе пра аўтараў расейскай папсы. Расказваюць пра расейскую армію і кажуць, што яна нясе службу “по защите рубежей нашего отечества”. А на самай справе на абароне межаў нашай айчыны, Беларусі, пакуль яшчэ стаіць беларуская армія, а расейская армія бамбуе Грозны і вядзе вайну ў Чачні. Няўжо вядучым перадач так карціць, каб беларускія хлопцы трапілі ў бойню на Каўказе?

З дня ў дзень расейскія рэаліі называюцца “отечественными”, сапраўды айчынныя, беларускія амаль поўнасцю адсутнічаюць. За выключэннем, бадай што, надвор’я.

А вось і плён такіх перадач: менскае прадстаўніцтва расейскай газеты “Северный торговый путь” у сваіх рэкламках паведамляе пра “Выставки в городах России: ... Петрозаводск, Тверь, Минск.” Каментараў, як кажуць . не трэба.

Я, канешне, разумею, што “широка страна моя родная ... от Москвы до самых до окраин”, “мой адрес не дом и не улица, мой адрес Советский Союз”. Але скора ўжо 10 год, як жывём у незалежнай дзяржаве Беларусь. Пара выкараскацца з саўковасці і не рэпрадукаваць яе наноў.

Шкада, што супрацоўнікі гэтых радыёстанцый, жывучы ў Беларусі, ніяк не могуць вызначыцца з айчынай. Як бы цела знаходзіцца тут у Менску, а вось душа... Душа – ў сібірскіх снягах.

Палсцюк Валеры.

ЗВАРОТ

у абарону беларускай мовы да ўладаў г. Бабруйска

Мы, жыхары Бабруйска, абураныя станам занядбання і фіктыўнай дзяржаўнасці беларускай мовы ў нашым горадзе. Патрабуючы спынення павальнай русіфікацыі, звяртаемся да кіраўніцтва г.Бабруйска і прапануем прыняць шэраг захадаў і мерапрыемстваў па забяспячэнні рэальнага статусу дзяржаўнасці беларускай мовы, у сітуацыі дзяржаўнага дзвюхмоўя, ва ўсіх сферах жыццядзейнасці горада. Пры гэтым просім уліччыць нашыя наступныя меркаванні:

1. Зліквідаваць становішча псіхалагічнага і маральнага дыскамфорту для носьбітаў мовы і ахвочых размаўляць па-беларуску. У горадзе павінна быць створана атмасфера нязмушанага авалодання беларускай мовай жыхарамі Бабруйска.

2. Уся візуальная інфармацыя – шыльды, рэкламныя плакаты, афішы, назвы аб'ектаў – павінны падавацца найперш па-беларуску.

3. Абнавіць навучанне беларускай мове ва ўсіх дзіцячых дашкольных установах.

4. Павялічыць сферы выкарыстання беларускай мовы ў афармленні і пазакласнай рабоце ў дзіцячых садках, школах, гімназіях, вучэльнях, тэхнікумах, каледжах і ВНУ горада.

5. Абавязаць дырэктароў усіх прадпрыемстваў пры афармленні будынкаў і памяшканняў выкарыстоўваць найперш беларускую мову.

6. Спыніць практыку напісання аншлагаў з назвамі вуліц па-руску. Пры іменаванні новых вуліц выкарыстаць імёны наступных асобаў: В.Дуніна-Марцінкевіча, Еўфрасінні Полацкайц, Кірылы Тураўскага, Францішка Скарыны, Алеся Адамовіча, Валерыя Маракова.

7. Забараніць: лінгвістычную бязглуздзіцу ў выглядзе рускамоўнага напісання беларускай лексікі (пр.”Журавинка”, “Красавик” “Пролеска” і інш. Забараніць дубляванае ўжыванне рускамоўных назваў (пр.”Аптека” – “Аптека”, “Универсам” – “Универсам”, “Дом одежды” – “Дом одежды” і інш.).

8. У гарадскім транспарце пры абвяшчэнні прыпынкаў выкарыстоўваць беларускую мову, ужываць аўтаабвяшчальнікі, калі кіроўца не валодае мовай.

9. Увесці пасаду інспектара па культуры мовы ў пэўных аддзелах райвыканкамаў.

Прынята на агульным сходзе ТБМ і ТБШ 20 кастрычніка 1999 г.

Сябры Таварыства беларускай школы,
Таварыства беларускай мовы імя Фр. Скарыны г. Бабруйска.

Адміранне беларускага этнасу адкладваецца

(да вынікаў апошняга перапісу насельніцтва Беларусі)

Усе сябры ТБМ, і не толькі, добра памятаюць гэты перапіс, умовы, пры якіх ён праводзіўся, і сацыяльны заказ, які ён павінен быў выканаць. Усе выдатна разумелі, што перапіс, арганізаваны антыбеларускімі ўладамі, мае адну мэту – паказаць, што такога народа, як беларусы, ужо няма, што мы тыя ж рускія. Таму і апытальныя аркушы былі выкананы спачатку толькі на расейскай мове, і пытанні былі сфармуляваны так, каб потым можна было зрабіць патрэбныя высновы, і ў большасці гарадоў былі забаронены ўсялякія акцыі, звязаныя з перапісам.

Толькі ўмяшанне нацыянальных сілаў і ў першую чаргу ТБМ прымусіла ўлады пайсці на некаторыя саступкі. Была надрукавана невялікая колькасць апытальных аркушаў па-беларуску і, самае галоўнае, быў унесены пункт пра родную мову. ТБМ кантралявала ход перапісу. У сядзібе не змаўкаў тэлефон: абураныя людзі паведамлялі пра шматлікія парушэнні, як з іх робяць “рюских”. “Наша слова” не раз звярталася да гэтай тэмы. І вось апублікаваны асноўныя вынікі перапісу.

Насельніцтва Беларусі за 10 апошніх гадоў зменшылася на 107 тысяч чалавек і склала 10 млн 45 тысяч. Але колькасць беларусаў за той жа час павялічылася на 254 тысячы і ўпершыню за апошнія дзесяцігоддзі перасягнула 8 мільёнаў і склала 8 млн.159 тыс. чалавек. Колькасны склад усіх астатніх асноўных нацыянальных груп паменшыўся: рускіх з 1342 тыс. да 1142 тыс., палякаў з 418 тыс. да 396 тыс., украінцаў з 291 тыс. да 237 тыс., яўрэяў з 112 тыс. да 28 тыс.

Не маючы пад рукой усіх звестак, можна ўсё ж патлумачыць гэтыя змены дзвюма прычынамі: міграцыяй і ўмовамі перапісу. Апошняе дзесяцігоддзе ахоплівае эпоху распаду Савецкага Саюза. У гэты час павінна было вярнуцца на Беларусь толькі вайскоўцаў-беларусаў з сем’ямі каля 150 тысяч, а таксама шмат цывільных беларусаў з нацыянальных асклёпкаў імперыі, з Поўначы, з Далёкага Ўсходу.

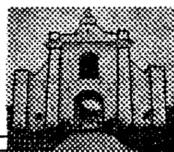
У гэты ж час значная колькасць расейскіх войскаў была выведзена з тэрыторыі Беларусі. Змяншэнне колькасці яўрэяў таксама тлумачыцца міграцыяй. А вось міграцыі ўкраінцаў ці палякаў практычна не было. Змяншэнне іх колькасці можна патлумачыць хіба ўмовамі перапісу, калі звесткі пісаліся са словаў і людзі называлі сваю нацыянальнасць такой, да якой самі сябе адносяць.

Пытанне распаўсюджання моў сярод насельніцтва, дзякуючы ўмяшальніцтву ТБМ вывучалася комплексна. Насельніцтву прапаноўвалася: назваць родную мову; мову, на якой размаўляе дома, і іншую мову, якой свабодна валодае. І вось тут першая неспадзёўка для ўладаў. Не гледзячы на жорсткі прэсінг, беларускую мову назвалі сваёй роднай 82 працэнты беларусаў і 18 працэнтаў небеларусаў. Разам гэта складае 7 мільёнаў 30 тысяч чалавек. Больш сямі мільёнаў на Беларусі назвалі роднай мовай беларускую. Гэта значна больш чым 10 гадоў назад. Больш сямі мільёнаў усведамляюць сябе беларусамі. З іх 3,7 мільёна размаўляюць дома па-беларуску. Гэта 41,4 працэнта ад усіх беларусаў. Шмат якія газеты дадалі да гэтай лічбы словы “ўсяго”, “толькі”. Мы ж зададзім іншае пытанне. А на якой мове размаўляюць астатнія 59 працэнтаў? На “рюской”? Вось менавіта. Тыя, хто сказаў, што дома размаўляе па-руску, а яны шчыра ў гэта вераць, на самай справе ўжываюць такую бязбожную трасянку з такім акцэнтам, што рускія лінгвісты, мабыць, у трунах варочаюцца ад іх “рюсского языка”. 41 працэнт, які размаўляе па-беларуску, размаўляе таксама не на чыстай літаратурнай мове, але гэты 41 працэнт дадае да сваёй мовы дыялектызмы той жа беларускай мовы, а не робіць шаткаванку з русізмаў, беларусізмаў і іншых ізмаў. Дома па-беларуску размаўляюць 4,3 працэнта рускіх, 10,2 працэнта ўкраінцаў, 3,8 працэнта яўрэяў і **57,6!** працэнта палякаў. Вось яно -- слова беларускай шляхты. Як яе не запісвай, дзе яе ні хрысці, яна беларуская. І, наогул, якім словам назваць тую з’яву, што ад афіцыйнай нацыянальнай меншасці па-беларуску гаворыць каля 58 працэнтаў, а ад тытульнай большасці “усяго” 41 працэнт. Парадокс? Не. Ганьба і сорам!

Што ж такое сем мільёнаў чалавек, якія ўсведамляюць сябе беларусамі. Гэта больш, чым уся Прыбалтыка, чым Фінляндыя, Славакія і інш. Гэта сярэдні еўрапейскі этнас. Што такое 3,7 млн. Гэта больш, чым Летува і шмат іншых краін. І вось пасля гэтых лічбаў самі па сабе лезуць пытанні. Чаму ні для гэтых 7 млн., ні для 3,7 млн. няма ніводнай вышэйшай навучальнай установы на іх роднай або побытавай мове. Чаму іхнія дзеці не могуць пайсці ў беларускі клас. Чаму ні адзін начальнік не размаўляе з імі па-беларуску. Чаму іх хрысцяць, шлюбуюць і адпяваюць па-замежнаму. Чаму іх па-замежнаму судзяць. Чаму ў дзіцячым садку выхавацелька, у войску сяржант, на заводзе дырэктар далдоняць ім па-расейску. Таму, што і выхавацелька, і сяржант, і дырэктар, і суддзя, і бацюшка, нарэшце, -- людзі дзяржаўныя, а ў дзяржавы курс на інтэграцыю з Расеяй, а па дарозе на знішчэнне ўсяго, што ёй замінае, у тым ліку і беларускай мовы.

Але зараз уладзе будуць замінаць ужо вынікі ёй жа арганізаванага перапісу. Бо сёння ТБМ ужо пачынае гаварыць не ад імя 5 тысяч сваіх сяброў. Сёння мы ўжо гаворым ад імя і 3,7 мільёна, якія размаўляюць па-беларуску і ад імя 7 мільёнаў, якія памятаюць мову, а таму лёгка могуць загаварыць на ёй. І хай адкажуць чыноўнікі і ўладары, чаму ў незалежнай да рэзі ўваччу Беларусі ўся сістэма адукацыі, увесь дзяржаўны апарат выражае інтарэсы 3 мільёнаў чужамоўных. Мабыць таму, што ўлада ў нас не нацыянальная, а таксама і чужамоўная, і проста чужая, варожая беларускаму этнасу. Але ж гэтую ўладу выбіраем мы, за яе галасуем мы і думаць павінны таксама мы. Бо так і будзе вечна, што з сошкай беларус, а з лыжкай “рюскі”.

Станіслаў Суднік.

Тадэвуш Касцюшка

ЦІ МАЕ НАША НАЦЫЯ МАГЧЫМАСЦІ ДЛЯ ПАЎСТАННЯ І ЯКІЯ ЯНЫ?

(Заканчэнне. Пачатак у папярэднім нумары.)

Я казаў вышэй, што суайчыннікі павінны больш за ўсё імкнуцца да таго, каб пазбавіць супрацiўніка правіянту(...). Мы маем стары звычай, ці, калі можна так выказацца, шчаслівы нацыянальны інстынкт – ствараць запасы правіянту. У многіх правінцыях людзі закопваюць зерне ў ямы. Я жадаў бы, каб усюды, дзе не карыстаюцца гэтым спосабам, пераняглі яго. Няхай воддаль у лясах выкапаюць ямы, прасушаць іх, а пасля гэтага насцелюць саломы; калі ў такую яму насыпаць зерня і прысыпаць зямлёй, дык зерне не сапсуецца доўга. Такім чынам мы ўсюды будзем мець склады правіянту.(...). Калі пачнецца рэвалюцыя ў Айчыне, калі мы пастараемся пазнаёміць рускі народ з нашымі прынцыпамі, з нашай свабодай, роўнасцю і братэрскім аб'яднаннем, з нашай дысцыплінаванасцю, добрасумленнасцю і гонарам, дык пецярбургскаму двару для таго, каб перамагчы паўстанне суайчыннікаў прыйдзецца падвоіць колькасць сваіх войскаў.(...). Калі б суайчыннікі ўзнялі паўстанне ў тысячы мястэчках (чым больш іх будзе, тым лепш), дык супрацiўнік павінен быў бы раздзяліцца на тысячу частак, 'няхай спачатку ў паўстанні прыме ўдзел няшмат народу, - хаця неабходна імкнуцца, каб яго было як мага больш,- усё ж супрацiўнік, калі не будзе ведаць, якія сілы ў паўстанцаў, вымушаны будзе (...) прымаць меры перасцярогі і раздзяляцца на невялікія аддзелы. Чым больш будзе працягвацца паўстанне, тым больш людзей далучыцца да яго. Суайчыннікі па сваёй натуры мужныя, але не трэба палохацца, калі напачатку выступу яны не выявяць сябе героямі.

Амерыканцы спачатку адступалі перад англічанамі, але калі яны ўбачылі, што не кожны стрэл збівае і што вельмі многія з іх не выклікаюць ніякіх страт, дык пасмялелі і пачалі перамагаць сваіх тыранаў.(...). Тыя ж самыя касінеры, якія пабеглі пад Хелмам, пад Варшавай нападалі на пушкі і ўсялялі жах у працiўніка. Узнагародамі і пакараннямі можна дасягнуць усяго.(...). Што тычыцца адвагі, дык адносна яе суайчыннікі не ўступаюць ні аднаму народу ў Еўропе.(...). Магчыма, кагосьці спыніць страх перад тым, што раз'юшаны супрацiўнік пачне паліць нашу краіну. Але ж трэба прыняць пад увагу, што ў выніку гэтага павялічыцца злосць змагароў да ворагаў. Сурацiўнік паліць краіну тады, калі ён ужо не зможа ў ёй заставацца, бо ў адваротным выпадку ён многа цяжкасцяў выклікаў бы для свайго войска. Але ж хіба няма спосабаў перашкодзіць яго ліхадзействам? Калі ў 1794 г. прусакі пачалі зневажаць суайчыннікаў, вясці на шыбеніцу жанчын, якіх ад гэтага ахопліваў калатун, і накідваць ім на шыю пятлю, Нацыянальная Рада склала пракламацыю і выпусціла загад аб тым, што, калі ворагі не спыняць лютаваць, дык яна будзе ужываць да палонных прусакоў правіла "вока за вока" (das Represailles). Пасля гэтага прусакі ўспомнілі аб гуманнасці.(...). Народ з няцярплівасцю чакаў усіх тых, хто абяцаў яму прынесці свабоду. Але калі разбэшчаныя войскі, упэўненыя ў сваёй беспакаранасці, пачалі учыняць гвалт, дык людзі вымушаны былі ўзяцца за зброю, каб вызваліцца ад гвалтаўнікоў. Няхай учынак кожнага суайчынніка будзе маральным, няхай суайчыннікі не толькі будуць распушчанымі(...), але і паводзяць сябе гуманна, тады народы будуць глядзець на нас з даверам, яны ахвотна злучаць свае сілы з нашымі і дапамогуць нам хутчэй дасягнуць перамогі.

Суайчыннікі! Не чакайце аніякіх незвычайных абставін, не разлічвайце на вайну ці ўдачную дамову. Вы маеце вялікія сілы, выкарыстайце іх супраць ворагу і вы пераможаце. Для свабоды і для справядлівасці зручны кожны момант, людзі, якія змагаюцца за іх, самы стварающь новыя ўмовы.[...]

Суайчыннікі! Вы можаце лічыць сябе шчаслівымі, бо неба ніспаслала вам дары (...). Рызыкніце выкарыстаць гэтыя дары, праявіце ўпартасць, і поспех увянчае вашы намаганні(...). Калі ж вы не адчуваеце сваёй ганьбы, несправядлівасці ў дачыненні да ўсёй нацыі і законаў чалавецтва, калі вы будзеце цалаваць сваё ярмо, тады я з болем у сэрцы, з абурэннем і агідаю скажу: "Гэтая нацыя народжана для рабства! GENS, AD SERVITUTEM NATA!" (...).

Я казаў раней, што неабходна падрыхтаваць многія мястэчкі і рабіць выступ у іх аднachасова; (...) . Чым больш будзе змагароў, тым менш іх загіне. Народ адгукаецца на голас свабоды і роўнасці, калі яны будуць абвешчаны адкрыта і шчыра і калі абвешчанае будзе выконвацца без хітрыкаў. Патрэбны парадак, дысцыпліна і звыш таго палітычная арганізацыя часовага ўраду. (...). У гэтых адносінах я бы імкнуўся да паўтору рэвалюцыі 1794 г. з нейкімі папраўкамі. Шчаслівай умовай быў усеагульны давер да дабрачыннасці Касцюшкі. Мы бачылі, у якой ступені гэта нішчыла сваркі, утаймоўвала ганарлівасць, супакойвала ўсялякія рознагалоссі. Здавалася, што кіруючыся яго прыкладам, суайчыннікі імкнуцца пераўзысці адзін другога ў дабрачыннасці (...). Я б жадаў, каб улада заставалася ў руках галоўнакамандуючага да моманту, калі апошні ворагі будзе выкінуты за межы нашай краіны. Але б я не хацеў, каб такі парадак усталяваўся назаўсёды. Няхай пасля смерці аднаго начальніка кіраўніцтва (...) адыдзе да ўраду.(...). Я б хацеў, унесці папраўкі ў арганізацыю Нацыянальнай Рады, менавіта – раздзяліць заканадаўчую і выканаўчую ўлады. Яна магла б называцца кангрэсам (...). Чыноўнікі ўсіх ведамстваў павінны быць прызначаны зноўку.(...).

Я бы не раіў пачынаць гэту справу неабдумана. Патрэбна спачатку замацавацца ў большай частцы правінцый, мець усюды людзей, здольных кіраваць, цвярозага розуму, шырока адукаваных і з моцным характарам. Самае цяжкае для суайчыннікаў – гэта зберагчы таямніцу і забяспечыць сапраўдную зацікаўленасць кожнага з сябрау патаемнай арганізацыі ў нацыянальнай справе. Людзі могуць прымаць любое абліччa, надзяваць на сябе любыя маскі, каб пасля выдаць усё ворагу і атрымаць за гэта чыны і багацце. Неабходна скласці выдомую сістэму, у адпаведнасці з якой людзям даручаліся бы таямніцы.(...). Вельмі неабходна, каб кожны суайчыннік адчуў, што неабходна для вызвалення і незалежнасці нацыі, зразумеў, што недастаткова абуджаць другіх, але што кожны сам павінен валодаць геройчнай душой, якая заахвочвае яго тварыць дабро чалавецтву.

Адбылося першае паседжанне ініцыятыўнае групы па стварэнні Беларускага нацыянальнага універсітэта

1 снежня 1999 года ў Сядзібе ТБМ адбылося першае паседжанне ініцыятыўнай групы па стварэнні Беларускага нацыянальнага універсітэта.

У адпаведнасці з рашэннем апошняй лістападаўскай Рады ТБМ і з асабістымі пажаданнямі ў склад ініцыятыўнай групы зараз увайходзяць 34 асобы. Сярод іх акадэмікі Радзім Гарэцкі ды Сямён Шарэцкі, член-карэспандэнт НАН, былы прарэктар БДУ Станіслаў Шушкевіч, дактары навук, прафесары Алесь Астроўскі, Анатоль Грыцкевіч, Мікола Крукоўскі, Уладзімір Кулажанка, Алесь Краўцэвіч, Леанід Лыч, Адам Мальдзіс, Генадзь Цыхун, Генадзь Пятроўскі, вядомыя беларускія пісьменнікі Ніл Гілевіч, Вольга Іпатава, Васіль Зуёнак, старшыня ТБШ Алесь Лозка, кіраўнік Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Ф.Скарыны Любоў Канапляннік, былы пасол Беларусі ў Германіі, дацэнт Пятро Садоўскі ды іншыя вядомыя на Беларусі выкладчыкі ВНУ з Менска, Горадні, Віцебска ды Горак.

Удзельнікі нарады абмеркавалі структуру Нацыянальнага універсітэта і атрымалі для разгляду на наступным паседжанні праект Статута гэтай навучальнай установы. Папярэдне прыйшлі да згоды ў тым, што БНУ павінен складацца з наступных факультэтаў: юрыдычны, літаратурны, філасофскі, прыродазнаўчы, гістарычны, фізіка-матэматычны. Колькасць студэнтаў мусіць быць абмежаванаю да 3 – 3,5 тысячаў чалавек. Галоўная мэта універсітэта – падрыхтоўка кадраў для беларускай нацыянальнай эліты ў наступным стагоддзі. Мяркуецца, што выпускнікі БНУ павінны стаць кіраўнікамі ў розных сферах палітыкі, культуры, адукацыі ды гаспадаркі незалежнай дэмакратычнай Беларусі.

На сёння ТБМ мае каля 13 300 подпісаў грамадзян Беларусі ды іншых краін з патрабаваннем адкрыць на Беларусі вышэйшую навучальную ўстанову, у якой усе дысцыпліны (у тым ліку і замежныя мовы) будуць выкладацца на дзяржаўнай беларускай мове.

Нажаль, звароты ТБМ да кіраўнікоў беларускай дзяржавы А. Лукашэнкі ды С. Лінга засталіся дасюль без адказу і таму вырашана ўзнавіць збор подпісаў жыхароў нашае краіны з патрабаваннем адкрыцця БНУ.

Удзельнікі нарады выказаліся за стварэнне менавіта новай навучальнай установы з улікам дэмакратычнага досведу лепшых універсітэтаў Еўропы ды ЗША. Выкладчыкі ды студэнты мусяць свядома, без усялякага адміністратыўнага прымусу выбіраць беларускую мову навучання, як адну з самых буйных ды распрацаваных славянскіх моваў.

Кіраўніком ініцыятыўнае групы па стварэнні БНУ аднагалосна быў абраны акадэмік Радзім Гарэцкі. Наступнае паседжанне адбудзецца праз два тыдні. Выкладчыкі ВНУ Беларусі, што пажадаюць далучыцца да працы ініцыятыўнай групы, мусяць звяртацца ў Сядзібу ТБМ на вуліцы Румянцава,13, што ў Менску.

Старшыня ГА ТБМ імя Францішка Скарыны Алег Трусаў.

Кіпіць жыццё ў Полацку

Творчае культурнае жыццё ў Полацку не заціхала ніколі. Кіпіць яно і цяпер. Творчая інтэлігенцыя горада аб'яднана ў Таварыства вольных літаратараў. Сярод іх і вядомыя па ўсёй Беларусі пісьменнікі і паэты як Уладзімір Арлоў, Алесь Аркуш, Славамір Адамовіч, Вінцэсь Мудроў а таксама і шэраг маладых, што набіраюць сілу, паэтаў і пісьменнікаў.

ТВЛ – арганізацыя сур'ёзная і праца яе шматгранная. Так, яна выдае культурна-грамадскі бюлетэнь "Полацкая ініцыятыва", у якім асвятляюцца важнейшыя праблемы культурнага і грамадскага жыцця горада.

Альманах "Калосьсе", які выдае суполка, з'яўляецца салідным выданнем якое і трэба ў рукі прыемна. Ён і вонкава вельмі прыгожа аформлены - каляровая вокладка, добрая папера, выразны шрыфт, і чытаць цікава. У альманаху друкуюцца і вершы, і паэмы, і апавяданні, і аповесці, і дарожныя і крытычныя запіскі знайходзяць у ім мейсца і мастакі. Друкуюцца ў ім творы не толькі палачан але і аўтараў з прылеглых раёнаў і нават з суседніх абласцей як, напрыклад, з Гарадзеншчыны. Друкуюцца ў ім і пераклады замежных аўтараў, звычайна даволі цікавыя, часам арыгінальныя. "Калосьсю" пара ўжо станавіцца часопісам штомесячным.

Мае ТВЛ і сваю літаратурную прэмію якая штогод уручаецца аўтарам лепшых твораў.

Акрамя гэтага ТВЛ выдае і асобныя кніжкі "Бібліятэку" "Калосься". Сярод больш за дзесятка выданых кніжак можна назваць зборнікі Лявона Вольскага, Славаміра Адамовіча, Вінцэся Мудрова, па два зборнікі Алеся Аркуша і Юрыя Гуменюка. Кнігі недарагія. Цана зборніка часам не перавышае адной булкі чорнага хлеба. А гэта ці не хлеб духоўны.

Мае ТВЛ і сваю кнігарню. Але прапагандай сваіх выданняў ТВЛ, займаецца на маю думку недастаткова. Выданняў яго нельга знайсці, нават, у навакольных з Полацкім раёнах.

Для тых, хто зацікавіцца выданнямі Таварыства вольных літаратараў прапаную адрас яго кнігарні: Аляксандр Барысавіч Козік, а/с14, 211413,Полацк-13.

І.Фурсевіч, Докшыцы.

Рада ТБМ Кастрычніцкага р-на (старшыня Ян Грыб; сакратар Людміла Белахвостава) правяла чарговую сустрэчу – на гэты раз занятак з вучнямі школы № 1.

Адметнасць гэтага мерапрыемства ў тым, што асноўнай тэмай ТБМ – аўцы выбралі высакароднную і не лёгкую: "Ст. Манюшка – выдатная з'ява беларускай музычнай культуры". Трэба зазначыць што школа – з музычным ухілам, і гэтая акалічнасць накладвала на нас асаблівую адказнасць.

Урачыста пачалася сустрэча з выканання ўсімі прысутнымі Багдановічавай "Пагоні". Гэта адразу стварыла адпаведны настрой.

Вядомыя дзеячы беларускай музычнай і песеннай культуры Алесь Галіч і Аляксей Фралоў прыгожа і натхнёна выканалі некалькі беларускіх лірычных і патрыятычных песень. А.Фралоў паказаў цудоўныя слайды з мясцін Ст. Манюшкі, цікава распавёўшы пра беларускае дойлідства і незайздросны лёс яго помнікаў.

Зміцрок Дрыгайла – вядомы музыказнаўца і культуролаг яскрава і захаплянна распавёў пра жыццёвы і творчы шлях выдатнага беларускага кампазітара, выканаў некалькі цудоўных яго твораў, якія ўсе прысутныя слухалі не адважваючыся дыхаць.

Ян Грыб выступіў з кароткім спавешчаннем пра Слуцкі чын – "Дні Герояў", тут жа ўсе прысутныя выканалі пару патрыятычных песень.

Для значнай большасці вучняў, а там былі сямікласнікі і многа, і многа прыйшоўшых па аб'яве, вучняў старэйшых класаў, усё гэта было нечаканым цудоўным адкрыццём.

Вучні з энтузіязмам і на перагонкі адказвалі на пытанні па гісторыі Вялікага княства Літоўскага – Беларусі, з задавальненнем атрымліваючы прызы – кнігі.

Скончылася сустрэча натхнёным Гімнам – малітвай: Магутны Божа. Беларускія дзеткі ці не ўпершыню напоўніцу адчулі веліч Радзімы, вялікі гонар і боль за яе, і шчасце быць Беларусам.

Многія вучні, асабліва старэйшых класаў, доўга не разыходзіліся, задаючы самыя разнастайныя пытанні і выпрашваючы аўтографы у ТБМ-аўцаў.

Дзякуй спадарыні Дудкінай Тамары Антонаўне – намесніку Кастрычніцкага РАНА, і дырэктару школы № 1 сп. Паўх Галіне Паўлаўне за добразычлівае садзеенне святой справе.

Ян Грыб.

Літаратурныя сустрэчы ў Наваполацку

Багатым на цікавыя падзеі атрымаўся апошні лістападаўскі тыдзень для полацкіх і наваполацкіх аматараў беларускай літаратуры і прыхільнікаў роднага слова.

У Полацкім дзяржаўным універсітэце адбылася прэзентацыя новага, сёмага нумару літаратурна-мастацкага альманаха "Калосьсе", які выдае Таварыства вольных літаратараў (ТВЛ), а таксама новай кнігі Уладзіміра Арлова і Генадзя Сагановіча "Дзесяць вякоў беларускай гісторыі". Са студэнтамі і выкладчыкамі навучальнай установы сустрэліся кіраўнік ТВЛ выдавец "Калосься" Алесь Аркуш, Уладзімір Арлоў і сталы аўтар альманаха пісьменнік Ігар Сідарук.

Прэзентацыя дзвюх згаданых вышэй навінак прайшла і ў Цэнтральнай наваполацкай бібліятэцы імя Маякоўскага. Там перад чытачамі выступілі Алесь Аркуш, Уладзімір Арлоў, Вітаўт Чаропка і Анатоль Сыс.

Некалькі наваполацкіх бібліятэк атрымалі ад Ул. Арлова ў падарунак яго новую кнігу, што, як і папярэднія выданні пісьменніка, вяртае беларусам іх сапраўдную гісторыю, якой мог бы ганарыцца любы еўрапейскі народ.

Актыўнымі ўдзельнікамі літаратурных сустрэч сталі сябры Наваполацкага гарадскога Таварыства беларускай мовы, якое ўзначальвае Алесь Рымша. Дарэчы, узяты прыклад з цэнтральнай сядзібы ТБМ, наваполачане вырашылі стварыць пры сваёй арганізацыі бібліятэку.

Багдановічаўскія чытанні ў Лідзе

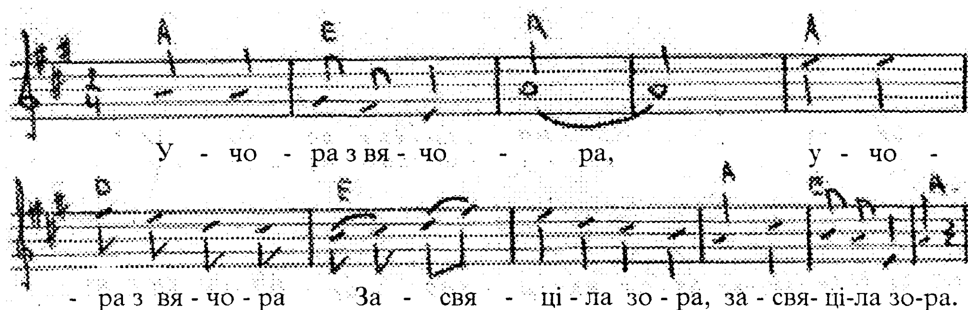
У лідскай СШ № 4 прайшлі літаратурныя чытанні з нагоды чарговых угодкаў з дня нараджэння Максіма Багдановіча, арганізаваныя Лідскай радай ТБМ. У чытаннях прынялі ўдзел вучні 4-й, 5-й і 13-й школаў г. Ліды, а таксама мясцовыя паэты Станіслаў Суднік і Пятро Макарэвіч ды госці з Горадні і Баранавічаў. Усе ўдзельнікі атрымалі беларускія кніжкі. Кніжкі былі перададзены і ў школьныя бібліятэкі школ - удзельніц.

Наш кар.

Давайце спяваць па-беларуску

Народная калядка

Учора з вячора

Учора з вячора, учора з вячора
Засвяціла зора, засвяціла зора.

Зора засвяціла, зора засвяціла
Свет узвесяліла, свет узвесяліла.

Свет узвесяліўся, свет узвесяліўся
Хрыстос нарадзіўся, Хрыстос нарадзіўся.

Хрыстова раджэнне, Хрыстова раджэнне
Людзям на збаўленне, людзям на збаўленне.

Людзі прыбягайце, людзі прыбягайце
Хрыста прывітайце, Хрыста прывітайце.

Здаровы бывайце, здаровы бывайце
Нам каляду дайце, нам каляду дайце.

Здаровы святкуйце, здаровы святкуйце
Дайце не шкадуйце, дайце не шкадуйце.

Да 40-годдзя Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа і да 85-годдзя яго першага дырэктара Данілы Канстанцінавіча Міцкевіча

Слова пра першага дырэктара музея

Для мяне ён быў блізкім чалавекам. Старэйшым па ўзросту, больш спрактыкаваным у жыццёвых справах, да каго я мог у любую мінуту звярнуцца, абаперціся на ягоны аўтарытэт, атрымаць падтрымку.

Але час, які мы перажылі, дыктаваўся таталітарнай сістэмай, патрабаваў зваротлівасці і разумення. Усё патрэбна было ўлічваць, прабачаць адзін аднаму, быць спагадлівым. І Даніла Канстанцінавіч улічваў усё гэта. Я ж, магчыма, не заўсёды.

Музейную справу ён добра разумеў, сам вучыўся спасцігаць гэтае незвыклае для яго рамясло, бо сам быў хімікам па-прафесіі. Шмат гадоў – вучоным сакратаром Інстытута хіміі, затым загадчыкам (пасля вайны) лабараторыі Акадэміі навук Беларусі.

Прыйшоў на белы свет, калі бацькі настаўнікі пасяліліся ў старажытным Пінску. Мне пашанцавала ў часе музейных вандровак па коласаўскіх мясцінах адшукаць запаветны домік пад стройнымі ялінамі, дзе была ягоная калыска маленства. Як згадвалася ў маёй кніжачцы "З незабыўных дарог", выдавецтва Акадэміі навук БССР, Мінск, 1961, у Пінску Якуб Колас пазнаёміўся з маладой настаўніцай Марыяй Каменскай, якая ў хуткім часе стала для яго самым блізкім чалавекам – сяброўкай жыцця, з часам маці першага сыночка, якому бацькі далі імя Даніла. Тут на Палессі ён і рос дужым, як дубок.

Пазней, калі даводзілася весці з ім гаворкі, апавядаючы яму пра свае ўражанні пра Пінск, Палессе, радасцю свяціліся яго вочы, а, калі ўдавалася быць у Вільні, дык абавязкова любіў слухаць пра свайго дзядзьку Івана Дзмітрыевіча. Нібы зачараваны, Даніла Канстанцінавіч любіў слухаць пра сваіх родзічаў, як у Вільні, так і ў Падмаскоўі, дзе жыў другі дзядзька Міхал, родны брат яго матулі.

Апрача таго яго захаплялі родныя мясціны Стаўбцоўшчыны і Нясвіжчыны, дзе мужнела юнацтва бацькі – паэта.

Кожны штрых да жыццяпісу волата беларускай паэзіі і прозы Даніла Канстанцінавіч цаніў і даражыў. Быў моцна зацікаўлены ў пасляховай працы навукоўцаў, прыстойным выглядзе коласаўскіх мясцін і ўшанаванні бацькі ў славянскім свеце і ва ўсіх цывілізаваных краінах.

Леў Мірачыцкі, былы старшы навуковы супрацоўнік Літаратурнага музея Якуба Коласа Акадэміі навук БССР.

Супрацоўнікі музея Якуба Коласа. Менск, 1958 г.

Першы злева стаіць афармляльнік Георгі Ліхтаровіч, сядзяць, злева-направа муж сястры Якуба Коласа Алены Міхайлаўны, Алена Міхайлаўна, Даніла Канстанцінавіч Міцкевіч, Леў Мірачыцкі.

Фота Алеся Траяноўскага.

"Нам засталася спадчына"

Ужо стала традыцыяй праводзіць кожны год, тыдзень беларускай мовы ў школе імя Фр.Скарыны. Гэта не проста мерапрыемства – гэта Свята, да якога ўся школа рыхтуецца загадзя. Вучні прыносяць бабуліны мастацкія вырабы: вышыванкі, розныя сурвэткі, абрусы, ручнікі, з іх у школе арганізоўваецца цікавая выстава, "З бабулінай скрынкі", а паказаць ёсць што. Яна прыцягвае гледачоў. У гэтым годзе тыдзень быў незвычайны, ён праходзіў у рамках мерапрыемстваў, якія праводзіліся да дзесяцігоддзя дэпартамента нацыянальных меншасцяў. У школе адбыўся плянэр народных майстроў Беларусі і Летувы. З Салігорска прыехала з сваімі "Саламянымі дзівосамі" майстар саломапляцення Раіса Аляксандраўна Раманеня, удзельнік і лаўрэат розных рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў. У школе была не толькі арганізавана выстава яе вырабаў, але і на працягу некалькіх дзён яна паказвала вучням таямніцы саломапляцення. Незвычайная абаяльная, прыгожая жанчына, вакол якой кола вучняў, якія паспелі і самі нешта зрабіць з саломкі пад кіраўніцтвам майстра і нават пажадалі, каб Раіса Аляксандраўна назаўсёды засталася ў нашай школе. А яна вядзе гуртом саломапляцення ў Салігорскім доме культуры. Можна толькі пазайздросціць яе вучням, Р.А.Раманеня – выдатнік адукацыі Беларусі.

Другі ўдзельнік плянэру, майстар-ганчар з азёрнай Віцебшчыны. Шчэрба Сяргей Уладзіміравіч жыве і працуе ў вёсцы Навасёлкі Пастаўскага раёна. Ён таксама, удзельнік і лаўрэат Рэспубліканскіх і міжнародных выстаў, такіх, напрыклад, як "Абельскі фестываль" на Віцебшчыне 1995 г. дзе заняў I месца, у 1996 г. У Бачэйкава рэспубліканскі конкурс ганчароў – I месца і г.д., сябар Саюза народных майстроў Беларусі. Яго мастацкія працы выстаўляліся пад час правядзення святаў "Беларусь – мая песня", "Славянскі базар" у Віцебску, рэгулярна ўдзельнічае ў каляндых выставах у Менску, у Бельск-Падляшскім. Разам з сям'ёй удзельнічаў у свяце "Сямейных талентаў" у раённым цэнтры Сянно і зноў лаўрэат за працяг народных традыцый. У нашай школе прайшла выстава С.Шчэрбы, ён, у нацыянальным строі, дэманстраваў кожны свой твор мастацтва: птушкі – свістулькі - сімвал вясны, конікі – сімвал багацця, розныя гарлачыкі, поспехам карысталіся жаночыя ўпрыгожванні з керамікі "абярэгі", "бразгулькі". Вакол С.Шчэрбы, "роем" віліся хлапчукі, назіралі, як гліна ў "залатых" руках майстра ператваралася ў чароўны мастацкі твор, ды і самі ляпілі, вучыліся. А прадстаўляла народных майстроў прадстаўнік Міністэрства культуры Галіна Суша. Гэты плянэр – свята застанецца назаўсёды ў памяці і вучняў, і настаўнікаў. Яны прывезлі не толькі вельмі прыгожыя свае мастацкія працы, але і з іх вуснаў гучала мілагучная наша родная мова, якую не так часта можна пачуць ад беларусаў з Беларусі. Пасля выставы ўсе жадаючыя набылі вырабы вядомых майстроў і для школы, і для прыватных калекцый. С.Шчэрба яшчэ захапляецца і графікай "для сябе", сказаў ён. Для мяне заўсёды будзе напамінаць аб пленэры і сустрэчы карціна "Паставы", для другіх – карціны з саломкі Р.А.Раманені.

На адкрыцці плянэра прысутнічалі: дырэктар дэпартамента нацыянальных меншасцяў Летувы Р.Мотузас, прадстаўнік Міністэрства адукацыі Летувы А. Кудзітэ, дарадчык па культуры беларускай амбасады Ул. Скараходаў. Працу плянэра паказвала летувіскае тэлебачанне.

А свята працягвалася, рознымі мерапрыемствамі: "Матулін ручнік" (настаўніца Д.Стаховіч), "Ой вясёлае сёння свята" (настаўніца Л.Мілаш), "КВ і З" і "Шчаслівы выпадак" (настаўніца І. Аляшкевіч), "Па старонках любімых твораў" і "Спеў аб Еўфрасінні" літаратурна-музычная кампазіцыя (настаўніца А.Базюк), школу ўпрыгожвалі выстава малюнкаў вучняў "Што за цуда беларускія казкі!" (настаўніца Л.Мілаш), зал упрыгожвалі вышыванкі, сурвэткі, зробленыя вучнямі школы, выстава "Нам засталася спадчына" (настаўніца Г.Віншукявічэне), першакласнікі паказалі лялечны спектакль "Хто ў двары жыве" (настаўніца А.Шынкевіч), другі клас – батлейку (настаўніцы Л. Слесарава і З.Уладзімірава), сустрэча з пісьменнікам Ул. Арловым і завершыўся тыдзень творчым вечарам настаўніцы музыкі В. Кавальчук. Вось так, хутка праляцелі насычаныя сустрэчамі і мерапрыемствамі, змястоўныя, творчыя дні. Працягваюцца будні крапатлівай працы, новых адкрыццяў і вандровак па старонках любімых твораў беларускіх пісьменнікаў.

Леакадзія Мілаш, г.Вільня.

На здымку вучаніца Раісы Раманені Дар'я Гладушка, дыпламантка абласнога фестывалю "Саламяныя дзівосы" са сваімі работамі

Фота Уладзіміра Амяльчэні, БелТА.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік: ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі: № 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі: 220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў: 231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by

Рэдакцыйная калегія:
Людміла Дзіцэвіч, Алесь Гурыновіч, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 27. 12. 99 г.
Наклад 3400 асобнікаў. Замова № 3488
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 100 000 руб., 3 мес.- 300 000 руб.
Кошт у розніцу: 25 000 руб.